

Et kongeligt besøg på Rosenholm Slot i 1861

Af Bent Vestergaard
Rosenholmeren



Gerda Vestergaard og Arne Hillebert Hansen, Rosenholm amatørteater

Nogen vil kunne huske, at det hedengangne Rosenholm Amatørteater opførte skuespillene ”Sørensen og Rasmussen” og ”Kongens Kone”.

Begge blev opført som friluftsskuespil. ”Sørensen og Rasmussen” i Rosenholm slotsgård og ”Kongens Kone” i Tinghusparken i Hornslet, og begge tiltrak et stort publikum. Vel nok de to bedste og største opførelser, som amatørteatret havde i sine leveår.

Disse amatør-opførelser var et historisk træk fra Danmarkshistorien. Men få mennesker ved sikkert ikke, at Frederik den Syvende og grevinde Danner i 1861 besøgte Rosenholm Slot. Herom

skrev den første leder af Rosenholm Egnarkiv, Søren Sloth Carlsen, i det første nummer af Rosenholmeren. Det er nu 25 år siden, at denne artikel blev skrevet i avisens første nummer, og derfor har redaktionen syntes, at den med baggrund i jubilæumsåret kan genoptrykkes.

Sidste oldenborger i kongerækken

Frederik den Syvende var den sidste oldenborger i landets kongerække, og han var ikke særlig populær i hovedstadens hofkredse. Hans primitive og vulgære fremtoning stødte de højere lag. Som prins var han et problem i arvefølgen. Men der var ikke andre muligheder, hvis oldenborger-slægten skulle fortsætte. Hans første hustru, Frederik den Sjettes datter Vilhelmine, flygtede i rædsel ud af ægteskabet efter få års forløb. Det samme var tilfældet med hustru nummer to, Mariane af Mechlenburg. Også hun forsvandt skyndsomt uden nogensinde at vende tilbage.

De var begge blevet truet på livet af en uegnet ægtemand, der var påduttet ægteskaber, han ikke selv havde bedt om. Prinsens kvindelige idealer lå på det jævne borgerlige plan og som oftest blandt hovedstadens ”lette kavaleri”. I disse kredse traf han den kvinde, der magtede at holde en ustyrlig playboy nogenlunde i ørerne resten af livet. Det var Louise Rasmussen fra det jævne borgerskab i København.

Louise Rasmussen, den senere grevinde Danner, var endnu mindre populær i de højere kredse. Hun var nægtet adgang til Det kongelige Teater og til hofflivets officielle begivenheder. Hoffets damer vendte ryggen til i forargelse, hvis hun indfandt sig i salonerne, og ofte nægtede de at deltage i hoffesterne, hvis grevinden var med i selskabet.

Denne utålelige atmosfære gjorde det praktisk talt umuligt for dem begge at trives i Kongens København. Så snart at lejligheden bød sig, flygtede de fra byen ud til andre egne af landet for at

finde afslappelse og hvile i mere venlige omgivelser.

Ude i landet kendte man i almindelighed ikke noget til hoflivets intrigante atmosfære. Her var Frederik den Syvende velset som den folkekære monark, der stod for grundloven og alt hvad godt var, og grevinde Danner blev med åbne arme som datter af folket.

Det blev derfor til mange rejser landet rundt. Overallt, hvor parret viste sig, blev de modtaget af et stort folkeligt opbud i en begejstret og ærbødig hyldest, som bekom dem begge ganske udmærket.

Besøg på Rosenholm

Blandt de mange rejser gik turen også til denne egn, og der foreligger autentiske beskrivelser af et af disse kongelige besøg, som kunne sætte en landsdel på den anden ende i glæde og festrus.

Lærer Johansen, Assentoft, fortæller i Årbogen for Randers Amts historiske Samfund 1912 om de mange genvordigheder, der knyttede sig til dette festlige besøg, som egnen så hen til, og som man levede videre på længe efter.

I 1861 havde det kongelige par været gæster på Benzon og Rosenholm, og ved denne lejlighed var alle store navne fra Djursland mødt op for at deltage i festlighederne, heriblandt grev Scheel på Gl. Estrup.

Frederik den Syvende var meget arkæologisk interesseret. Han havde deltaget i adskillige undersøgelser af nordjyske gravhøje, og nu kunne han tænke sig at aflægge et besøg på øen Hjælm. Her havde Scheelerne deres heste gående, og her var ruinerne af Marsk Stigs borg.

Greven sejlede selv kongen over til øen i sin lystyacht, og knap var man nået til øen, før greven sprang i vandet med tøjet på og vadede i land for at byde majestæten velkommen på Scheelernes grund.

Denne vandgang behagede kongen i den grad, at han omgående på stedet udnævnte greven til sin kammerherre.

Det blev fortalt, at Frederik den Syvende skulle aflægge et besøg hos sin nyudnævnte kammerherre på Gl. Estrup. Lejligheden kom året efter. Jernbanen fra Århus til Randers var anlagt. Den blev åbnet og indviet 1862 i kongens nærværelse. Da der ikke var så langt til Gl. Estrup, blev det besluttet, at besøget skulle finde sted den 2. september.

Et triumftog til Gl. Estrup

Køreturen fra Randers til Auning forløb som et triumftog. Grevinde Danner var med. Hun var jo en meget omtalt person, som man gerne ville se på nærmere hold, og det vakte en vældig forundring blandt almuen, da hendes vogn kørte forbi, og hun delte ud til højre og venstre med smil og nedladende hilsner.

Så snart det kongelige par var kommet over Sønderbro, blev de modtaget af gårdmændene i Kristrup, alle til hest i fineste puds, for at ride foran og vise vej til Gl. Estrup.

Anføreren var politibetjent Pedersen fra Kristrup. Hele Kristrup by var pyntet med grønt og flag. Man havde også gjort forsøg på at illuminere byen, selv om det var midt på dagen. Kristrupboerne havde sat lys og lamper i vinduerne med kulørt papir om.

Da kortegen kom til Assentoft, var gaden fyldt med mennesker. Skolen havde fri, og alt arbejde lå stille.

Der var rejst æresport tværs over vejen ved den gamle kirkegård. Med store bogstaver var malet: ”Bevar o Gud vor Konge god med høje gemalinde”. Det kunne kongen ikke stå for. Der blev givet ordre til at standse, og degnen Ilsøe i Assentoft stod frem og holdt tale for kongen og takkede for den nåde, han havde vist egnen ved sit besøg.

Så blev der sunget en sang og råbt et kraftigt leve for kongen og derefter et leve for grevinde Danner. Det var dog knap så kraftigt, fordi der var stor misfornøjelse med, at det ikke blev et ”leve dronningen”. Der var en, der gjorde forsøget, men han blev ikke hørt, for nu rejste Frederik

den Syvende sig i vognen og sagde: ”Tak børn for den smukke velkomst”.

Kongen kørte videre, men nu var der andre forridere i spidsen. Der var nemlig kommet en kurre på tråden mellem Kristrup- og Assentoftmændene. Kristrupperne havde regnet med, at de skulle føre optøget helt igennem til Gl. Estrup, men det ville man ikke gå med til i Assentoft. Nu var det deres tur, og de havde som anfører allerede valgt en gårdmand fra Drastrup. Han havde egnens flotteste hest.

Politibetjenten fra Kristrup holdt som lovens håndhæver på, at det var ham, der skulle føre kortegen igennem, men det kunne der ikke være tale om.

Politibetjenten smidt ud af byen

Det var ligeved at gå over til håndgribeligheder, hidsige og højrøstede, og så blev politibetjenten smidt ud af byen. Kristrupmændene opgav ævret og vendte om.

Da kortegen nåede Slyngborg Kro, var der rejst en ny æresport, og alle, der kunne krybe og gå

fra Virring, Ammelhede, Langkastrup, Floes og Uggelhuse var mødt op i store skarer, ja, helt fra den anden side af fjorden.

Præsten fra Virring, en ung kapellan, var udset til at holde velkomsttalen. Han var meget nervøs og bange for ikke at gøre det godt nok, men han fik ikke brug for sine forberedelser. Alle havde ventet, at kongen ville stoppe ved Slyngborg Kro, men her regnede man forkert. Det blev en stor skuffelse. Kongen sad tilbagelænet i vognen og røg sin pipe uden at skænke masserne nogen særlig opmærksomhed. En gang imellem blev der slået et slag med pisken, men heller ikke mere.

Da de kom til Fausing, skete der noget, som fangede majestættens opmærksomhed. Her kom et optog af Fausingmænd, ledet af sognefogeden, ridende kongen i møde. Hver rytter havde en tre alen sort stang med et dannebrogflag. Da den kongelige kortege nærmede sig, gjorde rytterne omkring og dannede en værdig fortrop ind til Fausing by.

Her var naturligvis også rejst en æresport, men der var ingen taler. Trængslen var stor, og der



Rosenholm Slot

var åndeløs spænding, om kongen ville gøre holdt, eller om det ville gå som i Slyngborg. Hurraerne drøned, og hestene stejlede.

Så standsede kortegen, og der var stille som i en kirke. Kongen rejste sig og sagde. ”Det er os kært at komme på denne egn af vort elskede fædreland. Tak børn”.

Nu havde man altså både set og hørt selv en kongelig majestæt, men grevinden kunne man ikke finde.. Der var flere hofdamer, og de var lige fine alle sammen. Men det var grevinde Danner, man ville se. Så blev gåden løst på en naturlig og bramfri måde, da en Fausingmand med høj røst råbte op mod kongen: ”Hue’ æ din kouen?” Svaret faldt øjeblikkelig. Kongen pegede med pibespid-sen bag over venstre skulder: ”Hun sidder i den vogn der”. – Det var et lysglimt i den grå hverdag.

Lidt øst for Fausing, hvor byens jorder grænsede op til Gl. Estrup, holdt kammerherren, grev Scheel for personligt at føre kongen ind på sine enemærker. Greven havde endog ført sit fineste køretøj frem med seks flotte heste for til modtagelsen. Kusken, Laus Just, var berømt i miles omkreds, fordi han kunne køre et firspand fra Randers til Gl. Estrup uden tømme.

Laus havde pralet med den forestående begivenhed længe i forvejen, men han fik ikke brug for sine færdigheder. Kongen ville ikke skifte vogn. Han var bange for at betro sig til en ny kusk.

Et fint og fornemt selskab

Ved Gl. Estrup stod endnu en æresport, og så gik indtoget til slottet. Der var gjort alle mulige anstrengelser for at trylle borgen frem i al sin pragt med blomster og laurbær. Omegnens bedste navne med fruer, embedsmænd med fruer og officerer fra Randers var indbudt. Et fint og fornemt selskab. Enkelte fruer havde sendt afbud i sidste øjeblik. De ville ikke sidde til bords med jomfru Rasmussen.

Også ved Gl. Estrup i gård og park sås et myldrende menneskehav. Folk var strømmet til fra alle kanter for at se stadsen, og portene var gæstfrit slået op. Man kunne frit gå overalt. Naturlig-

vis var der sat vagt ved dørene, for at ingen uvedkommende skulle trænge ind på selve slottet.

Vagten havde imidlertid været uopmærksom et svagt øjeblik, og det fik de alvorligste følger. Midt under festmåltidet i riddersalen gik døren pludselig op med et brag, og ind myldrede omegnens folk så mange, der kunne komme ind på én gang. Man skulle have det hele med. Det vakte nogen bestyrtelse, og det varede også lidt, inden hoben blev smidt ud igen.

Men lige op til riddersalen lå det værelse, som kongen havde brugt til omklædning. Også her var hoben trængt ind. Man havde fået fat i flere af kongens klæder, navnlig den røde fez. Den gik fra hoved til hoved, og der var adskillige, der dagen efter kunne prale med, at de havde haft kongens hat på.

Om aftenen blev slottet illumineret med stilfulde kulørte lamper i alle nuancer. Ved ni-tiden bragte bønderne et fakkeltog til Gl. Estrup, og det måtte kongen ud på balkonen for at se. – ”Tak børn. Tak børn”.

Ved halv elleve tiden forlod Frederik den Syvende Gl. Estrup. Det var meningen, at grevinde Danner skulle have kørt i samme vogn til Randers, men så var der kommet en kurre på tråden mellem det høje ægtepar. Det var ikke noget, der hørte til sjældenhederne. Skænderiet blev så høj-røstet, at man kunne høre det over hele slotsgården. – ”så vil jeg ikke køre med dig, Louise”.

En genoplevelse i Randers

Tilbagetoget til Randers var en genoplevelse af dagens festligheder. Byerne var illumineret på hele strækningen, og store menneskemængder stod aftenen igennem og ventede på at se kortegen endnu en gang. Den eneste, der ikke gjorde indtryk var Frederik den Syvende. Han sad og sov på hele turen tilbage til Randers.

Det er fristende at forestille sig, at det kongelige besøg på Rosenholm året i forvejen er foregået under lignende begejstrede ovationer. Der foreligger ingen officielle beskrivelser af besøget på Rosenholm i 1861 ud over nogle bogførte vedta-

gølgelser i Hornslet Forstanderskabs forhandlingsprotokol om udgifter i anledning af det kongelige besøg.

Clara fra Hvilsager så kongen

Og dog har denne egn også stået på gloende pæle ved besøget, utvivlsomt med tilsvarende æresporte ved bygrænserne og med modtagelse i lignende festrus. Senere er der dukket et erindringsbillede op, fortalt af en tidligere Hvilsager-pige, der som otte-årig var med sine forældre på Rosenholm i anledning af det kongelige besøg. Pigen hed Clara Ove, og var datter af sognepræsten Niels Andreas Ove i Hvilsager. Hun var født i Hvilsager 1853 og blev senere gift med læge Bisgaard i Glamsbjerg.

Clara fortæller om en tur, hun som barn fik den glæde at gøre med sine forældre en smuk sommerdag 1861:

- En dag kom min fader med Randers Avis og læste op for moder om, at kongen, Frederik den Syvende, ville gæste egnen og tage ind på Rosenholm Slot.

Der ville blive en stor folkefest, sagde min fader, og vi ville med. Du ved, Hanne, således hed min moder, jeg elsker min konge og vil gerne med i to-toget, som passerer forbi ham. Børnene skulle også med. De skulle se landets konge.

Vi blev jublende glade, og da dagen oprandt, holdt vognen for døren. De to sorte køreheste var blevet særlig fint pudset, seletøjet blankt og vognen vasket. Op hoppede vi fulde af glad forventning iført vores fineste hvide kjoler.

Selv Mads, vor kusk, sad stiv og strunk med pisker lige til vejrs. Ud af Hvilsager by rullede vi i glad feststemning, ned forbi skolen, hvor vi vinkede til vore kære legekammerater, ned forbi smedjen ud over marken og videre over broen.

Nu skimtede vi det røde slot og så masser af dannebrogssflag, æresporte af graner og guirlander af blomster, og en masse mennesker var forsamlede.

Vi børn, som til daglig legede stille i haven og ved diget om præstegården, syntes, at denne menneskemasse var helt overvældende. Vi så og vi så og undrede os over det alt sammen.

Pludselig hørte vi en mægtig råben hurra, hurra. Frem kørte en kongelig karet forspændt med fire hvide dejlige heste.

Her sad kong Frederik den Syvende med hjelm på hovedet, og ved hans side sad hans gemalinde, grevinde Danner. Kongen slog ud med hånden og hilste til alle sider.

”Tak, tak, mine kære folk, at I er kommet her for at hilse på jeres konge”.

Så kørte han gennem æresporten og atter lød hurra-råbene. Jeg tror nok, jeg var himmelfalden. Så hørte man den kongelige karet rulle gennem porten, over stenbroen og holde ved trappen. Her blev kongen modtaget, og her spiste han til middag.

Nu var vi også blevet sultne. Vi besøgte kagebutikkerne og købte honningkager og røde hjerter. Ih, hvor de smagte. Musikken spillede, og folk dansede på en stor rund danseplads i den grønne skov. Det var noget andet end at gå og passe kalkunerne derhjemme.

Da aftenen kom, og vi atter kørte hjem til vor rare præstegård, var vi jublende glade, da vi holdt for døren og så alle de daglige ting igen, hunden, som kom ud og tog imod os, og missen, som strøg sig op ad vore fine kjoler.

Ja, det var dejligt at komme hjem igen til det alt sammen. Men vi havde rigtignok også meget at fortælle vore legekammerater. Tænk, at vi havde set kongen.

Læs også andre gode historier udgivet i Rosenholmeren tilbage fra november 2012 på adrs.

www.rosenholmeren.dk